

De deochi

Pasăre albă,
Codalbă,
Zboară în cer,
Zboară în pământ,
Zboară în piatră sacă -
Piatra sacă-n patru creapă.
Nu creapă piatra,
Creapă ochii deochitorului
Și a zburătorului.
De-i deochetă (cutare) de femeie
Să-i crepe țâțele,
Să-i cur(g)ă laptele;
De-i deochetă (cutare) de bărbat
Să umble scărpinându-se-n cap!
Colecția DUMITRU IUGA, Săliștea de Sus.
De la Anuța Iuga, 40 ani, 1980.

De durere de cap

Când te doare capu, înainte de a răsări
soarele ieși afară la fântână, scoți apă cu
găleata și arunci apă cu mâna peste cap,
de trei ori, zicând:
Soare săc,
Soare uscat,
Ieși de la mine din cap
Că te-ajunge altu cald!
Colecția AUGUSTIN MICU, Merișor.
De la Reghina Tâmaș, 57 ani, 1987.

De somn

Du-te, soare, după deal
Că cine nu doarme
A durni și s-a hodini;
Du-te, soare, asfințe,
Că cine nu doarme
Se mai hodiné!
Colecția DUMITRU IUGA, Săliștea de Sus.
De la Anuța Iuga, 40 ani, 1980.

De somn

Dimineață m-am sculat,
Pe cărare m-am luat,
Pe somnul liniștit
În cale m-o tâlnit
Moroi și strigoi,
Moroaie și strigoaie -
Somnu mi l-o luat
Pe hodină uitată,
Pe cărare necălcată
Și pe somnul pierdut.
Dimineață m-am sculat
Și pe drum eu m-am luat.
M-am tâlnit cu o dură de pădure:
În față mi s-o uitat,
Somnul mi l-o luat
Și tot m-o tâlburat.
Da' lasă că nu-i bai nimnica
Că somnul mi-a vîni
Și hodina m-a liniști!
Colecția DUMITRU IUGA, Săliștea de Sus.
De la Anuța Iuga, 40 ani, 1980.

De ulcior

Ulcior,
Ulciorăș,
Să te duci
Peste un ceas, două
Că de nu ti-i duce
Din rădăcină
Te-oi face făină!
Cât de iute ai vînit,
Așa de iute vei fi izgonit!
Colecția DUMITRU IUGA, Săliștea de Sus.
De la Anuța Iuga, 40 ani, 1980.

MIHAI DĂNCUȘ**Atestări privind viața socială
maramureșeană cu accente privind
nașterea în tradiția populară^(*)**

Documentele medievale maramureșene consemnează o multitudine de fapte din domeniul culturii și civilizației populare românești de mare însemnatate pentru domeniul etnografiei. O bună parte din acestea, datează în perioada sec. al XIV-lea până în secolul al XV-lea au fost consemnate în documentele publicate de Ioan Mihalyi de Apșa, care, desigur, erau redactate în limba latină.¹ Apar aici informații privind hotărnicile, pădurile și munții Maramureșului cu bogățiile lor, ocupațiile principale (păstoritul și agricultura), dar și exploatarea sării, plutăritul, morăritul (cu localizări exacte ale morilor de apă pe principalele văi ale zonei), drumurile oierilor și drumul sării, diverse obiceiuri și a. O parte din aceste atestări scrise au fost studiate, comentate și valorificate.²

În cele ce urmează ne-am propus să luăm în discuție alte atestări scrise privind domeniul etnografiei, să cum apar ele în diverse manuscrise românești maramureșene apărute de-a lungul veacurilor, cu referire specială la un manuscris miscelanu de la finele sec. al XVIII-lea, inedit.

Trebuie să amintim aici și documente mai vechi care se constituie ca elemente de continuitate, ca cel din secolul al XVI-lea, publicat de Ioan Mihalyi în opus citat, care, după cum consemnează Mihalyi "e scris pe papir în limba română cu litere cirilice, sfârșitul și sigiliile lipsesc, el tratează împărțirea moșilor la care au conlucrat vreo 24 nobili de atunci"³. Se referă la împărțirea moșilor rămase după Pop Lazăr din Maramureș. Se împart pământuri arătoare, pășuni, păduri și munți, partea mai mare revenind urmașilor care "au petrecut cu bătrâni și au purtat procese pentru această moșie".⁴

Documentul este datat 24 mai 1593 și pe dorso poartă clauza oficială în latinește: "Exhibitae coram sedria generali I. Cottus Maramor. 28 – a iuny 1593 celebrata. În absentia DD. Notariorum Iannes Petrovay m. p. juud. I. Cottus Maram"⁵.

Tot aici sunt consemnați ca martori "24 bărbați nobili de atunci (toți provin din familiile românești de bază ale Maramureșului: Iodi (Ieudean), Nemeș Mariș Ionaș din Cuhea, Vlad Ion, Pop Lazăr din Vișeu, Petru Balea din Ieud, Petru Dunca din Șieu, Dăncuș Dumitru din Ieud, N. Dragomir din Dragomirești, Coman Dan din Moisei, Rednic Vasile din Giulești, Bud Ionaș din Budești, Borodi Matei din Sârbi, Marinca Ștefan, Pop Ștefan din Sarasău...)"⁶.

Am transcris aceste nume de familii considerându-le importante pentru faptul că ele se perpetuează până în zilele noastre, constituind și astăzi familii de prestigiu în viața comunităților sătești maramureșene. În aceeași perioadă se păstrează o bogată corespondență a boierilor maramureșeni cu frații lor din Bistrița – Năsăud și Moldova care în general consemnează furturi sau dispariții de animale, dispute de oi și cai, calamitați naturale care împiedicau drumul oilor și animalelor mari la munte etc.⁷ De o însemnatate deosebită sunt și consemnările de pe cărțile bisericești⁸ precum și cele de pe porțile maramureșene, meștergrinzile caselor sau ancadramantele ușilor de la intrarea în casă⁹.

Am făcut această incursiune în consemnările scrise în limba română pe aceste meleaguri, acestea fiind o dovadă în plus că nu întâmplător Maramureșul a dat primul text în limba română – "Codicele de la Ieud", datat 1391, atât de mult controversat și contestat, nu mai puțin celebrele texte rotacizante și probabil alte texte manuscrise care se află pe undeva rătăcite sau bine puse la păstrare în spiritul conservatorismului zonal.

Manuscrisul la care vrem să ne referim în continuare este mult mai târziu datat (finele secolului al XVIII-lea), dar nu mai puțin important pentru istoria culturii românești.

Manuscrisul se încadrează în așa zisele "cărți de versuri", destul de numeroase în Transilvania, care în general au un caracter miscelanu, dar despre care putem spune totuși că de multe ori pe lângă producții personale (de autor), sunt culegeri de folclor de diverse credințe și tradiții. Dacă ne

Am două zmicele -

Ajung la cer cu ele.

(Ochi)

raportăm la culegeri de folclor, trebuie să amintim aici cel mai vechi document literar păstrat în scris "Codicele Petrovay" (datat 16 octombrie 1672)^x, găsit în comuna Petrova Maramureş și care este scris cu grafie latină.

Profesorul Dumitru Pop, care a studiat profund folcloristica Maramureșului, se referă la aceste "cărți de versuri" și stabilește o cronologie a lor, precum și o ierarhie valorică, discutându-le științific.^{xi} Astfel, consideră că "cea mai veche dintre aceste mărturii pare să fie manuscrisul descoperit la Șieu, datorat lui Dunca Onuț, studiat și publicat de Ioan Breazu".^{xii} Aceasta este datată precis – 30 nov. 1814. Alte manuscrise importante sunt: "Carte de versuri alese la prohoade și la mese de veselie și multe feluri de trebi", datorat lui Botezat Lupul din Cornești, datată iulie 1821; manuscrisul din 1841-1843 descoperit de Gheorghe Dăncuș, scris cu caractere cirilice de Țicală Dumitru din Dragomirești, despre care prof. Dumitru Pop spune că este "mai important prin conținutul său folcloric". Si tot prof. Dumitru Pop spune în continuare: "Numărul caietelor de genul celui descoperit de Gheorghe Dăncuș va fi fost cu siguranță mult mai mare, dacă ne gândim la faptul că ele suplinesc aproape în întregime carte de literatură beletristică tipărită mai târziu".^{xiii}

Profesorul Dumitru Pop avea dreptate. O împrejurare fericită ne-a dus la descoperirea unui manuscris păstrat în stare bună de la pagina de titlu până la cuprins. Cuprinde 632 de pagini, iar cu câte o pagină lipită pe copertile interioare 634. Paginile sunt numerotate de către autor pe fiecare filă (deci din doi în doi) până la pagina 429. Restul paginilor au rămas nenumerotate.

Paginile manuscrisului sunt legate între coperte groase de carton cu cotor din piele având formatul de 19, 5 X 12, 0 cm.

Autorul își declină identitatea consemnând pe ultima pagină a manuscrisului (lipită pe coperta interioară): "Nașterea lui Koman P. Ioan în anul 1774, 30 martie botezat de Popa Timofie. Nănaș Koman Vasilie. Începutul la școală românească 1787, 26 martie. La școală latinească 1799. În Ungvar 1800. Preotit 1803, 24 iunie. Paroh în Săcel un an. În Săpânța 9 ani. În anul 1821 1 mai am venit de paroh în Moisei la neamul meu. Koman Ioan".

Anii extremi ai elaborării manuscrisului sunt 1799, luna lui decembrie, aceasta după însemnarea de la pagina 42 după "versul 20": "Acestea până aici s-au scris în luna lui decembrie 1799". Ca an ultim considerăm data de 24 februarie 1824 când Ioan Koman scrie: "Versul patimii lui Koman Ioan" (scris la moartea soției).

O foaie izolată (îndoită) cu aceeași grafie, dar probabil aparținând altui manuscris tot al lui Ioan Koman consemnează anul 1828, semnătura autorului Ioan Koman și adnotarea "preetu din Sarasău".

Prima pagină consemnează destinul ulterior al manuscrisului preotului greco-catolic Ioan Koman. Astfel, apare înscris în grafie maghiară numele "Papp Guórgy paroh în Sarasău" și în continuare în românește cu grafie latină "dăruit lui Laurențiu Mihaian în martie 14-1855".

Manuscrisul propriu-zis începe cu pagina a 3-a: este consemnat în cirilică "Verșul nașterii Domnului nostru Isus Hristos", urmat de un altul similar și care nu sunt altceva decât colinde de Crăciun.

Prima copertă pe partea interioară are lipită o pagină pe care sunt consemnate în cirilică o serie de date sub genericul "ANUL 1806 HRONOLOGHIE". Redăm în parte aceste însemnări, deoarece ele sunt foarte semnificative pentru acea epocă evidențiind o bună cunoaștere a istoriei, conștiința puternică de apartenență etnică. "Hronologhia" este făcută de autor, așa cum de altfel consemnează la finele ei: în anul 1806 (april) făcut-am eu Ioan Koman. Ea cuprinde:

- De la zidirea lumii după răsăriteni	ani 7314
- După apuseni	ani 6697
- De la zidirea Romei	2558
- De la nașterea lui Isus Hristos	1806
- De la descălcarea romanilor în Dacia adică în țara Românească, în Ardeal și în Moldova	1700
- De la începutul crăiei ungurești	806
- De când turcii au luat Țarigradu	353
- De la Negru Vodă I-iul al țării Munteniei	598
- De la Dragoșiu I-iul Vodă al Moldovei	467
- De la despăr (țirea) țării Ardealului de țara Ungurească (ani)	269
- De când s-au dat Ardealul supt stăpânirea crăiei Austriei (ani)	107

De ciumă

Vai, săracu voinicu,
Că de-ar ști ce i-i leacu
Nu l-ar dure(a) nici capu:
Leacu i-i potihnicu
Ce se află-n tot locu;
Potihnicu-i plantă bună
La omu cel cu negură,
Potihnicu i de leac
La omu cel cu năcaz.
Colecția DUMITRU IUGA, Săliștea de Sus.
De la Anuța Iuga, 40 ani, 1980.

De ciumă

În vremuri vechi, pentru a scăpa oamenii de ciumă, se făcea cămeșa ciumii. Când venea, ciuma se văta între trei hotare și o auzeau oamenii de la marginea satelor. Atunci se adunau șapte surori sau șapte femei văduve, să facă o cămașă într-o zi, de dimineață până la miezul nopții. În aceeași zi torceau, țeseau și coseau cămeșa. Apoi se făcea o păpușă cu cap, păr, mânuri, picioare și trup de femeie. La miezul nopții, femeile care au făcut-o o duceau într-o cruce de trei hotare. Acolo rosteau:
Ciumă ciumată,
Cată și-ndărată
Nouă dealuri,
Nouă hotără
De la noi din țară.
Noi pe tine te-om beli
Cu cuțit înferecat
Să nu stai la noi în sat,
La ferestre să nu bați,
Pe ușă să nu intrați!
Unii spun că făcea cămeșă, tot așa, 12 femei văduve. În timp ce torceau, țeseau, coseau, ele cântau:
Ciumă ciumulie,
Fire-ai tu pustie,
Nu mai da târcoale
Pe la noi prin sat
Ca să iei viață
Celor ce-au luptat.
Du-te în pustiuri,
Noi haine ț-om da
Numa nu veni
A le-mprumuta.
Apoi femeile îmbracă păpușă și o duc, în pieile goale, între hotare.
Colecția MARIA VLAD, Săliștea de Sus. De la Maraia Iuga, 81 ani, Anuța Bârcan, 68 ani, Anuța Grad, 75 ani, Irina Iuga, 41 ani, Maria Vlad, 36 ani, 1983.

De celtin

Se luară moșu cât știopu,
Cu barba cât cotu,
Cu teptinu să teptine,
Cu hecela să hecele.
Când o fost la mnez de cale
S-o pus Maica Sfântă-n cale:
- Unde meri, tu,
Moșu cât știopu,
Cu barba cât cotu,
Cu teptinu să teptini
Cu hecela să heceli?
- Bine-ai făcut, Maică Sfântă,
Că m-ai întrebăt.
Că io-s celtinu
Pe zile mâniaosă,
Pe zile supărăcioasă,
Pe suflatu vântului,
Pân răceală,
Pân osteneală,
Pân mâncare fără saț!

La (cutare) duce-m-oi,
 În obrazu-i țipa-m-oi,
 Acolo urzica-oi,
 Beșica-oi,
 Dure-oi,
 Sparj-oi,
 Coce-oi,
 Dure-oi.
 - Ei, celtin, nu coace,
 Nu sparje,
 Nu urzica,
 Nu beșica,
 Nu duré,
 Nu mânca!
 Aleje-te,
 Culeje-te
 Din creștetu capuli,
 Din cărligu nasuli,
 Din fața obrazuli,
 Din rădăcina măsălelor,
 Din dricu spatelui!
 Aleje-te,
 Culeje-te!
 Te du la Muntele Galileului
 C-acolo este o fântână tinoasă
 Și moloasă!
 Acolo locuiește
 Ș-acolo văcuiește!
 (Cutare) să rămâie curat
 Și lumninat
 Ca grăunțu cel sfânt,
 Maica Bună ce l-o făcut!
 Leac di la Dumnezău,
 Cuvântu să hie a meu.
 Colecția STEFAN BÂRLE, Prislop.
 De la Aurelia Sava, 59 ani, 1973.

De celtin

Se luară
 Se dusără
 Nouăzecișinouă de fătuță
 Cu nouăzecișinouă de măturiță,
 Cu nouăzecișinouă de șterguriță.
 Nime-n lume nu le auzi
 Numa Maica Sfântă
 Din Poarta Cerului,
 Din scaunul Raiului.
 Cum le văzu
 Cum le și-ntrebă:
 - Unde mereți, voi,
 Nouăzecișinouă de fătuță,
 Cu nouăzecișinouă de măturiță,
 Cu nouăzecișinouă de șterguriță?
 - Noi merem la fântâna Rusalimului
 Că-am auzit că-i moloasă
 Și pipirigoasă.
 Cu cuțitu rade-u-om,
 Cu ștergurița șterge-u-om!
 - Nu mereți
 Că vă opresc eu
 Cu sorocu meu
 Ș-a lu Dumnezău!
 Mereți la (numele)
 Că l-o aflat celtin,
 Celtin didinatin pân sete,
 Celtin pân foame,
 Celtin pân măncare,
 Celtin pân supărare.
 Bine alejeți-l,
 Bine culejeți-l,
 Din clerii capului,
 Din fața obrazului,
 Din ochi,
 Din jene și sprâncene.
 Cu cuțitașu radeți-l,
 Cu măturița măturați-l,
 Cu ștergura ștergeți-l,

“Hronologhia” se continuă cu o “însămnare de la o zi mare a anului până la alta”, astfel:

- De la nașterea lui Isus până la Sf. Gheorghe 17 săptămâni
- De la Sf. Gheorghe până la Sf. Petru 9 săptămâni și trei zile
- De la Sf. Petru până la Sf. Ilie Prorocul 3 săptămâni

Manuscrisul este preponderent cu litere cirilice în limba română. Începând cu pagina 421 până la pagina 632 sunt intercalate și texte în limba maghiară și în limba latină. După grafie, majoritatea textelor sunt scrise de aceeași persoană Ion Koman care frecvent își consemnează numele și face datarea. Sunt și texte scrise de alte persoane, unele din ele adosate ulterior sau transcrise pe părți de pagini rămase libere.

Din cercetarea preliminară a manuscrisului deducem că producțiunile au fost transcrise de autor încă din perioada studenției (deci înainte de 1800). Textele sunt amestecate, fără ordine stabilită. Începe cu “colindele de Crăciun”, apoi, “versuri la marile sărbători”, între ele fiind intercalate producțuni versificate cu caracter laic/profan. Majoritatea textelor sunt versuri, creația lui Ioan Koman dar și multe producțuni populare consemnate (culegeri de folclor) sau chiar, probabil, transcrise din alte caiete mai vechi.

Manuscrisul cuprinde peste 276 de titluri, în marea lor majoritate “versuri” dar și proze, sfaturi, doftori, zile cu și fără noroc, diverse învățături “despre an și ce se va întâmpla”, “semnele vremilor”, “despre vânturi” (pag. 201), “Doftoria sănătății de la înțelept Solomon de o am socotit sănătoși am fi”, “Iscusirea a mai multor întrebări și răspunsuri din Sfânta Scriptură culese și adaose” etc.

Amintim dintre “versuri”: “La oameni sau la muieri de petrecanie”, “Tineri”, “Prunci”, “Fericirea plugarului și a pecurarului”, “A fiului între cătune”, “La botejune”, “La nuntă”, “A unei fete în pustie”, “La masa boierească”, “A zorilor”, “Teiul cu bradul”, “A lui Constantin Vodă”, “Al Hotinului”, “Al Moldovei”, “A Pintii celui Viteaz”, “A câșlegilor”, “A holteiului”, “La șezătoare”, “Prostul, nemeșul și diacul”, “A unui fecior la despărțire de mândră”, “Scularea nemeșilor”, “Tot la scularea nemeșilor din Maramureș (1797)”, “Tatăl nostru țigănesc”, “Verșul unui fecior de boier mare”, “Cântec lumesc”, “Alt cântec lumesc”, “Cântec lumesc al fetelor”, “Cântecul feciorului de neam mare”, “Verșul horincii”, “Verș veselos”, “Verș de dor”, “A bărbatului către muiere”, “A Ungvarului”, “A tătarilor uciși de strămoșii noștri la Borșa 1717”(corectura ns.), “Verșul împăratului Francisc”, “Verșul lui Bonaparte” etc.

Am amintit că în cadrul manuscrisului apar și intercalări cu texte în alte limbi și chiar scrise de alte persoane. Edificatoare în acest sens este intervenția celui care a moștenit acest manuscris, respectiv Laurențiu Mihaiu care în 1855 respectiv 1856, pe pagina 333 în spațiul rămas liber consemnează încercările de cultivare a cartofului în satul Sârbi de pe Valea Cosăului și mai face o adnotare despre o “Moară de sine îmblătoare”.

Nu lipsite de interes sunt înseinările despre planete, diverse rețete pentru boli, interpretări ale textelor sfinte etc.

* * *

Din caietul de “versuri” al lui Dunca Onuț din Șieu, care cuprinde 60 de versuri, prof. Dumitru Pop citează ca “de origine folclorică” sau numai influențată puternic de poezia orașilor populare... piesa intitulată *Verș ce se spune la masă pentru veselia boierilor, adică la botegiune*.^{xiv} Începutul acestui text

“Boieri ce stați la masă
 Într-aceaastă cinstită casă”

aduce aminte spune D. Pop “de începutul orașiei de nuntă” sau a “mulțămitelor după colindă”.

Din domeniul acelorași orașii țărănești de nuntă vin – cel puțin ca structură – și urările adresate nașilor, mesenilor etc., urări care sunt marcate, ca și acolo prin numeralul ordinal:

Întâie voi (?) aşa:
 Părinte
 Părinte, sfinția ta,
 Să fi la multe aşa,
 În loc gata cu slujba,

Al doile voi nănași mari
 Să custați bine trai
 .....
 A treia că voi răspunde*
 La (a)lți meseni de frunte

A patra, dar să fie
Gazdi(i) mare bucurie
.....
A cincea voi și găta,
Coconului voi pofti

Să trăiască și să crească
.....
iar în final urările:
Fiți meseni cu voie bună,
Tot cu toții dinpreună
Beți, mâncați, vă veseliți
.....

Analiza atentă a întregului vers îi determină pe prof. D. Pop^{xvi} să constate caracterul popular al acestui "vers" încadrându-l în categoria "orațiilor de cumetrie", specie se pare dispărută din repertoriul folcloric. Același autor pune sub semnul întrebării dacă în Maramureș a existat această specie – orația de cumetrie – în acea perioadă, sau dacă este un text de origine moldovenească adus și adaptat lingvistic graiului maramureșean.^{xvii}

Iată că în caietul manuscris a lui Ioan Koman vom găsi același text folcloric^{xviii}, care cuprinde 57 de versuri, adăugându-se în final cuvântul "Aliluia 3" (de trei ori n. n.).

"Versul 54", căci aşa este consemnat titlul, astă însemnând o numerotare a "versurilor" pe care o face autorul și care cuprinde 276 de titluri. Deci "Versul 54" cu titlul "Al 4-lea tot vrăjit^{xix} spre aceste zile, mai ales la boteziune boierească" este precedat de alte "versuri" specifice unor zile speciale, numite "patronești" și care semnifică zilele de botez, onomastice. Spre edificare: "Versul 51 este intitulat "Ce să cântăm la zile patronenști"; "Versul 52 "Al doilea la zile patronenști"; "Versul 53 este intitulat "Al treilea la zile patr." Ultimul cuvânt este prescurtat. Cităm aceste versuri:

"Acest nume ţi l-am dat
Atunci când te-am botezat..."

"Versul" la care ne referim "Al 4-lea tot vrăjit spre aceste zile mai ales la boteziune boierească"^{xx} este orație, un imn de laude și urări aduse mesenilor într-o ierarhie stabilită de autor și care în cadrul comunităților își are importanța sa. Astfel, întâi se adresează Părintelui care a oficiat taina Botezului, apoi nănașilor mari care vor fi "Sufletești cinstiți părinți"^{xxi}, în continuare moașei:

"A treia că vom răspunde
Tot la moașa cea de frunte

Pentru munca săvârșită
Cea de Cristos rânduită".^{xxii}

În continuare urările se adresează gazdelor, adică părinților copilului:

"Gazdii, mare bucurie,
Că Domnul Isus Cristos
Le-a dat un cocon frumos

Ca de dânsul să aibă parte
Rugători pentru păcate".

În sfârșit, de abia în ultimul rând se adresează copilului:

"Coconului, ^{xxiii} vom pofti,
Să trăiască și să crească,
Părinților să slujească,
Să trăiască cu mult bine,
În mulți ani cu veselie

Și la toți să fie drag,
Mai cu de-adins lui Dumnezeu,
Precum și poftesc și eu,
Din micuță tinereță
Până în dalbe bătrâneță".

Vorbeam mai sus despre asemănarea "versurilor" din caietul lui Dunca Onuț din Șieu datat 1814 cu cele din caietul lui Ioan Koman datat 1799. Redăm mai jos pentru comparare versurile corespondente din textul lui Koman cu cele din textul lui Dunca Onuț publicat de Dumitru Pop și transcrise de noi mai sus.

Versurile lui Koman Ioan:
Voi boieri ce stați la masă
Într-această cinstită casă.
"Întâie vom grăi aşa:
Părinte, Sfintia Ta,
Să fii la multe aşa,
În loc gata cu slujba".

"A doua, Voi nănași mari
Să custați^{xxiv} bine cu trai"

"A treia că vom răspunde
Tot la moașa cea de frunte^{xxv}"

"A patra, dar să fie

Versurile lui Dunca Onuț:
Boieri ce stați la masă
Într-această cinstită casă.
"Întâi voi (?) aşa
Părinte,
Părinte, Sfintia Ta,
Să fi la multe aşa,
În loc gata cu slujba."
"Al doilea voi nănași mari
Să custați bine cu trai".

"A treia că voi răspunde
La (a) meseni de frunte".

"A patra, dar să fie

Un ciomag mare faceți-l
Și-n Marea Roșie aruncați-l!
Acolo să pteie,
Să răspteie
Cum ptere spuma pe mare
Și scoptitu su(b) ptocioare,
(Cutare) să rămâie curat
Cum Dumnezeu l-o lăsat!
Colecția SILVIU POP, Tămășești.
De la Florica Iluț, 36 ani, 1963.

De celtin

Se luară pe cale,
Pe cărare,
Un moșuț mititel,
Cu ptocioarele
Ca răstitoarele,
Cu mânilile
Ca fusele,
Barba-i atinge genuntile,
Mustețale - umerele,
Păru - călcăiele.
Nime nu-l văzu,
Nime nu-l auzi,
Numa Maica Domnuli
Din Poarta Ceruli.
Aude și-l întreabă:
- Unde meri, tu, moșule,
Cu mânilile ca fusale,
Barba-ț atinge genuntile,
Mustețale - umerile,
Păru - călcăile?
- Io nu-s moșuț mititel
Cu ptocioarele
Ca răstitoarele,
Cu mânilile ca fusale,
Că io-s celtinu ce urzică,
Celtinu ce bășică,
Celtinu ce coace,
Celtinu ce sparge,
Celtinu pîn 'tristare,
Celtinu pîn apă caldă,
Pîn mâncare slabă.
Mă duc să m-așez
În colții dinților,
În pelița nasului,
În fața obrazului,
Pîn crerii capuli,
Pîn auzu uretilor,
Pîn vinele grumazuli,
Pîn diotiu otiuli -
Acolo să trăiesc,
Acolo să nergălesc!
Maica Sfântă
din Poarta Cericului zice:
- Acolo nu te duce
Că te opresc cu sorocu meu
Și cu a l(u)i Dumnezeu!
Io coarne de cerb în mâna dreaptă
lua-oi,

Cu lână de oaie seină bine
alege-te-oi

Și bine culege-te-oi
Din colții dinților,
Din rădăcina mășăilor,
Din pelița nasului,
Din crerii capuli,
Din auzu uretilor,
Din vinile grumazuli,
Din dioătiu uătiuli!
Descântecu-i di la mine,
Leacu di la Dumnezeu să hie.
Colecția STEFAN BÂRLĂ, Prislop.
De la Maria Pop, 62 ani, 1973.

De sclintituri

Se luară,
Se dusără
Dumnezău cu Sfântu Petru
Pe cale,
Pe cărare
Până la podu de aramă.
Dumnezău trecură,
Petrea nu putură.
- Treci, Petre!
- Nu poci, Doamne,
Că podeaua s-o clătit,
Piciorul (lui cutare) s-o sclintit!
Tomni, Doamne,
Carne cu carne,
Ptele cu ptele,
Os cu os
Ca să hie cum o fost
Și nimica să nu-i hie
Din ceasu de-amu!
Descântecul de la mine,
Leacul de la Dumnezău.
(Se frecționează piciorul cu unsoare sau săpun, descăntând de 9 ori numărând de la 1 la 9 și apoi invers, de la 9 la 1).
Colecția SILVIU POP, Odești.
De la Iulia Dragoș, 45 ani, 1969.

De moimă

Hei, moimă-zgoimă!
Nu te coace,
Nu te sparge
Ce numa-napoi te-ntoarce
Că eu cu sucitoare te-oi lovi
Si-napoi te-oi hegnil
Colecția SILVIU POP, Oarța de Sus.
De la Floare Zaharie, 71 ani, 1960.

De jolune

Jolună
Joluniță,
Fă-te cât o aluniță
Și te du la balta neagră
Și be(a) apă cât îți treabă
Și te-ntoarce către soare
Că-i crepa ca s-o cicoare!
Ptei
Și răsptei
Cum pte rea de soare
Și scoptit su(b) picioare!
Colecția SILVIU POP, Oarța de Sus.
De la Floare Zaharie, 71 ani, 1960.

De nigei

Nigel, nigel,
Să te duci peste un ceas
Peste două
Că de nu ti-i duce
Te-oi țipa pe mărărușă!
Colecția DUMITRU IUGA, Săliștea de Sus.
De la Anuța Iuga, 40 ani, 1980.

De mnijei

Când ai mnijei, iei o ață și faci noduri pe ea căți mnijei ai. Apoi o pui la teica porcului și zici:
- Când a termina ața de putrezit
Să dispară și mnijei!
Colecția AUGUSTIN MICU, Merișor.
De la Reghina Tămaș, 57 ani, 1987.

De mnijei

Pentru vindecarea mnijelor se spală cu apă de ploaie de la stresina casei, frecând

Gazdii mare bucurie"

"Aicea vom și găti
Coconului vom pofti
Să trăiască și să crească"

Și în final urările:

"Fiți părinți cu voie bună
Și cu toții dinpreună
Beți mâncăți, vă veseliți".

"Folcloristica Maramureșului" mai consemnează și alte "versuri" din caietul lui Dunca Onuț, reproduce după Ion Breazu, pe care dacă le vom compara cu cele din manuscrisul/caiet ale lui Ioan Koman vom constata în continuare, asemănări izbitoare. Iată spre exemplu "Verșul horincii" despre care, din nou prof. Dumitru Pop afirmă că: "nu l-am întâlnit nicăieri în colecțiile noastre de folclor" și pe care îl cataloghează în rândul "Cântecelor de petrecere". Redăm câteva versuri:

Caietul lui Ioan Koman 1799

"O, horincă, draga me,
Pus-am gând că nu te-oi be".
sau

"Că mă tem că oi minți
Că tu me vei celui
Ti-ai purtat și asară
De m-ai făcut de ocară,
Că dacă m-am îmbătat..."

Gazdi(i) mare bucurie."

"A cicea voi și găta
Coconului voi pofti
Să trăiască și să crească."

"Fiți meseni cu voie bună,
Tot cu toții dinpreună
Beți, mâncăți, vă veseliți."

Caietul lui Dunca Onuț 1814

"O horincă, draga me(a)
Tu te-oi gândi că nu te-io be(a)

"Că mă tem că oi minți
Că tu mă vei celui
C-aşa m-ai purtat asară
Cât m-ai făcut de ocară,
Că dacă m-am îmbătat..."

* * *

Considerăm că este necesară compararea în întregime a textelor din cele două manuscrise și numai după aceea vom putea eventual formula anume concluzii. Desigur, Profesorul Dumitru Pop nu cunoștea caietul de "versuri" al lui Ioan Koman la data publicării cărții de referință, "Folcloristica Maramureșului" (Editura Minerva, București, 1970) acest caiet l-am găsit în anul 1974 și am lucrat la transliterarea textelor scrise în alfabetul cirilic și în cel latin cca. 12 ani. Am semnalat existența și valoarea acestui manuscris la un simpozion organizat de Academia Română la Baia Mare și apoi la "Primul Simpozion Național de Etnologie" organizat de Institutul de etnografie și folclor al Academiei Române desfășurat în perioada 12-15 septembrie 1991 la Sighetul Marmației^{xxvi}.

În privința vechilor atestări privind obiceiurile naștere consemnăm și câteva prescripții medicale notate în vechile texte manuscrise ce s-au transmis într-un fel sau altul. Astfel, într-un Octoih descoperit de părintele Ioan Bârlea la Cornești^{xxvii}, "pe foaia ultimă" (notează Pr. Ioan Bârlea), stă scris: "Învățătură foarte de folos la fomeia care nu poate naște prunc să beie vin vet'i, și untură de iepure, ca să încălzească și ase(a) el du la născătoare, și ase(a) va naște prunc. Sau care se va îndâmba a ved(e) în ce mădulare: de este dedesupt, să le leja d'asupra, și ase(a) va ieși".

Desigur, pentru întreprinderea noastră în domeniul "nașterii în tradiția populară maramureșeană" această consemnare este cu atât mai valoroasă cu cât penultima "însemnare" este datată în anul 1808. "Pe scoarța cărții" spune Ioan Bârlea "Aceasta Ohtaicu a lui Dragoșu Grigorie din Oncești", iar la capăt: "Vers de morișan, alcătuit în Un(g)var, de pățile cele multe, și cu dor și amor".^{xxviii}

"Verșul" cuprinde 88 de versuri cu "vizibile ecouri din Cântecul folcloric de înstrăinare" și se datorează unui Tânăr plecat la studii, departe de familie.

Un "vers" similar purtând titlul "Verșul diacului Koman – la școala Ungvarului, întru care se descrie mișălatatea lui", cuprinzând 182 de versuri, deci mult mai extins, este inserat în caietul manuscris al părintelui Ioan Koman între filele 319-325 (manuscrisul nu este numerotat pe pagini ci pe file). Foarte important este faptul că la finele verșului în urma formulei de încheiere este inserată data, respectiv:

"Acum zic condeiului
Să facă capet verșului

Ziceoiu și amin
Să fie deplin" – 1802 (p. 324)^{xxix}

De altfel, și în manuscrisul inserat în "Octoih" formula de încheiere este aceeași (cu foarte mici și nesemnificative diferențe):

*Ciuturuc butruc -**De urechi îl duc.*

(Ciubărlu)

"Amu zâc condeiului
Să facă capăt verșului.

Zice-i-ași și: amin,
Să fie și deplin"

Că textul din Octoihul descoperit la Cornești este o adaptare după cel al lui Koman Ioan este sigur. Ambele texte se referă la aceleași lucruri, aceleași întâmplări, aceleași suferințe și bucurii exprimate în versuri absolut identice. În textul din Cornești, peștul și soția Tânărului este localizată la Apșa de Jos, azi în Ucraina, iar la Koman Ioan în satul Petrova de pe valea Vișeului.

Bogăția textului lui Koman (182 de versuri), acuratețea și succesiunea logică a evenimentelor indică clar originalitatea acestuia și ascendența lui asupra textului din Cornești. Un alt text aparține cu siguranță lui Botezat Lupul, tot din Cornești, așa cum, de altfel, este consemnat în "Cartea de verșuri alese la prohoade" reprodusă însemnarea de părintele Ion Bârlea^{XXX} astfel: "Începutul cu ajutorul lui Dumnezeu cel sfânt, de verșuri alese la prohoade și la mese de veselii, și multe feluri de trebi, sciitoriu și ustinatoriu fiind eu, botezat Lupul din Cornești, lăcitor al erașului^{XXXI}, Cosăului. Scris-am în anul Domnului de la H(risto)s 1821 și de la zidirea lumii 7329, în luna lui I(ului)e 24 de zile".

Deci, iată, textul lui Ioan Koman este datat cert 1802, iar textul din manuscrisul lui Botezat Lupul este datat cert 1821.

Manuscrisul lui Botezat Lupul nu s-a păstrat. Ceea ce știm datorăm preotului Ion Bârlea, care a publicat parțial manuscrisul în cartea sa binecunoscută.^{XXXII} Din informațiile lui I. Bârlea este cuprinsă în manuscris *Balada Bogatul și Săracul* din care reproduce o parte, iar din titlu deducem conținutul asemănător cu cel al lui Dunca Onuț din Șieu și desigur al lui Ioan Koman. "După multe versuri – consemnează Ion Bârlea – se află, la capătul cărții: *Învățătură de multe feluri de boale*" – se continuă cu "Togmele de multe treb(i) și leacuri de filosofi împărătești", la care Ioan Koman poartă titlul "Învățătură scoasă spre tocmeala mai multora trebi și leacuri dimpreună. De la filosofii cei împărătești" (original p. 389-394). În textul de la Ioan Koman se găsesc toate textele consemnate de Ion Bârlea și în plus mai multe.

Din manuscrisul lui Ioan Koman mai consemnăm și alte texte care intr-un fel sau altul vin în atingere cu problema "nașterii", fie că este vorba de mamă, moașă, nănaș, dar și de copil și sănătatea mamei lui.

Astfel, caietul manuscris cuprinde o serie de "învățături"/sfaturi "medicale" grupate în mai multe titluri:

- "Învățătură brăbăluitoare de mai multe feluri de boale" (p. 383-388);
- "Învățătură scrisă spre tocmeala multor trebi și leacuri dinpreună. De la filosofii cei împărătești" (original p. 389-394);
- "Altă învățătură pentru Doftori adusă de călugărași de la țălligrad" (fila 394);
- "Doftoria sănătății de la înțelept Solomon de o am socotit mai sănătoși am fi";

Manuscrisul mai cuprinde și un *Vers la petrecerea pruncilor celor mici* care ni se pare interesant pentru ineditul conținutului – gingășia cu care autorul, precis Ioan Koman se apropie de suferința celor care au pierdut copilul.

Se impun câteva concluzii privind manuscrisul lui Ioan Koman:

- manuscrisul este în cea mai mare parte opera de tinerețe a lui Ioan Koman, care așa cum am dedus din text a fost student teolog la Ungvar și apoi preot în mai multe sate; Familia lui Koman este o familie veche maramureșeană de viață nobilă, atestată documentar încă la 1548;^{XXXIII}
- datarea manuscrisului este certă, ea fiind consemnată în text de către autor (1797, 1799);
- comparat cu alte manuscrise maramureșene de aceeași factură (a lui Dunca Onuț din Șieu, a lui Botezat Lupul din Cornești și. a.) constatăm foarte multe asemănări, chiar similitudini în titlurile textelor și chiar în conținutul "versurilor";
- textul lui Ioan Koman este mai amplu, este complet; în el se regăsesc fragmente și producții din celelalte texte; o parte sunt creații personale, o parte folclor;
- cu siguranță că aceste caiete au circulat; ele sunt realizate de tineri intelectuali ai vremii (studenți, teologi, preoți, învățători) copiindu-le după altele mai vechi și îmbogățindu-le cu experiența proprie.

Manuscrisul lui Ioan Koman din Moisei este unul de excepție atât prin vechimea lui (1799) cât mai ales prin bogăția și varietatea cuprinsului.

cu cutea și zicând:

- Cum trece ploaia,
Așe să-mi treacă mniției!
Colecția AUGUSTIN MICU, Cicârlău
De la Florica Zetea, 78 ani, 1987.

De uimă

Dacă ai umflătură, o femeie văduvă
trebuie să-ți descânte, înainte de
răsăritul soarelui, zicând de trei ori:
Uimă uimată,
Cată de-ndărată
C-o făcut mă-ta o fată
Și o cheamă Martă
Și pe toate boțotinele
La nuntă le-o chemat
Și de tine o uitat!
De ciudă și de bănat
De vârf te-ai uscat
Și de rădăcină ai secat,
Ptiu, ptiu, ptiu!

Colecția MARIA VLAD, Săliștea de Sus. De la Maraia Iuga, 81 ani, Anuța Bărcan, 68 ani, Anuța Grad, 75 ani, Irina Iuga, 41 ani, Maria Vlad, 36 ani, 1983.

De uimă

Uimă
Uimată,
Bubă,
Bubată,
Cată și-ndărată
C-o avut mă-ta o fată
Și-o făcut nuntă-nt-o joi
Și vo chemat și pe voi!
Câte boțotine,
Câte zgaldazine,
Pe toate le-o chemat
Numa pe tine te-o uitat!
Aicea să nu te faci,
Aicea să nu te coci,
De aici să ptei,
Să răs(p)tei
Ca rouă de soare,
Ca scuipatu-n calel
Colecția DUMITRU IUGA, Săliștea de Sus.
De la Anuța Iuga, 40 ani, 1980.

De bube

Dacă ai bube pe față, te speli cu
aghiasmă pe față și zici, de trei ori:
Bubă albă,
Bubă neagră,
Bubă prin strigare,
Bubă prin răcna cea mare,
Alege-te,
Culege-te
Din față obrazului,
Din creierii capului
Că fărâmă face-te-oi!
Cine nu știe singur, merge să-i descânte
o femeie bătrână.
Colecția MARIA VLAD, Săliștea de Sus. De la Maraia Iuga, 81 ani, Anuța Bărcan, 68 ani, Anuța Grad, 75 ani, Irina Iuga, 41 ani, Maria Vlad, 36 ani, 1983.

De bubă

Se luară o fată mare
Încinsă,
Aprinsă -
Nume n-o văzură,
Nume n-o auziră
Numa o femeie, bătrână,
O lă de mână.
- Unde mergi, tu, fată mare,

Încinsă,
Aprinsă?
- Bine-ai făcut bătrână
Că m-ai întrebăt
Că io nu-s fată mare
Încinsă,
Aprinsă -
Că-s buba de nouă feluri:
Albă,
Galbănă,
Vânătă,
Albastră.
- Întoarce-te înapoi acasă
Că de-i înturnă
De mâna te-oi lăua,
La Înălțata Impărăteasă te-oi da,
De mâna te-a lăua,
În curte te-a băgă,
În pat pe perini te-a culca,
Cu vin roșu te-a adăpă -
Acolo la (cutare) n-ai ce căta!
Colecția MIHAI ROGOJAN, Cetățele.
De la Maria Herța, 71 ani, 1981.

De băbditit (diaree la copii)

Se lăua de 9 ori cenușă din vatră, cu trei degete, se punea în ordine jos, în mijlocul căsii. Se lăua pruncul și, în pielea goală, se punea jos, pe-o păturiță. Peste fiecare grămăjară de cenușă, baba care descântă făcea semnul crucii cu un ban de argint. Lăua, în ordine, fiecare grămăjară de cenușă, freca cu ea pruncul pe burtă, zicând:

- Babdiță de-a-nătâia zî,
- Babdiță de-a două zî,
- Babdiță de-a treia zî,
- (a patra, cincea, săseea, șaptea, opta)

Babdiță de-a nouă zî!

Cenușă cu care s-o frecat pruncu, o punea la loc, jos, apoi zice(a):

- Așe să se liniștească pântecașu pruncului

Cum se liniștește cenușă în vatră! Apoi prindea pruncu de picioare și de spate și-l întorcea cu capu unde i-o fost picioarele, zicând:

- Cur căcat,
- Du-te-n sat,
- Vinăacasă mai curat!

La fel făcea cu fiecare grămăjară de cenușă, până o termină și pe cea de a nouă grămăjară; apoi baba și mama pruncului ziceau un "Tatăl nostru" și o "Născătoare".

Apoi reluau descântecul îndărăt, de la nouă la unu.

După ce terminau, punea cenușă înapoi în vatră. Luau un pahar cu apă și stingeau nouă cărbuni, numărând de la nouă la unu, făceau cruce peste paharul cu apă cu un ban de argint; apoi ungeau pruncu cu apa descăntată pe frunte, pe piept, în palme, în tălpile picioarelor, la subsuori, după care-i dădeau pruncului să înghită de trei ori apă.

Baba recomanda să i se dea pruncului ceai de chimion sau de ștedie.

La sfârșit, baba își cerea plata:

- La babă-i trebe slănină,
- La babă-i trebe fărină,
- La babă-i trebe de toate -
- Baba trăiește cum poate.

Colecția AUGUSTIN MICU, Cicârlău.
De la Ioan Macarie, 64 ani, 1988.

De pocit

S-o luat (cutare) pe cale,
Pe cărare,

Note:

- (*) În prima parte a acestui capitol vom folosi lucrarea noastră "Vestigii de cultură și civilizație populară românească consemnate într-un manuscris maramureșean inedit din secolul al XVIII-lea", publicată în volumul "Imagini și permanențe în etnologia românească", Academia Română – Institutul de Etnologie și Folclor, Academia Republicii Moldova – Institutul de Etnologie și Folclor Chișinău – Știință, 1992, p. 152-158-165.
- ¹ Ioan Mihalyi de Apșa, *Diplome maramureșene din secolele XIV-XV*, Maramureș, Sighet, 1900.
- ² Mihai Dăncuș, *Zona etnografică Maramureș*, București, 1986, și Radu Popa, *Tara Maramureșului în veacul al XIV-lea*, București, 1970.
- ³ Ioan Mihalyi de Apșa, op. cit., p. 637.
- ⁴ Idem, p. 638
- ⁵ Ibidem, p. 639.
- ⁶ Alexandru Filipescu, *Istoria Maramureșului*, București, 1940, p. 126-128.
- ⁷ Ion Bârlea, *Însemnări din bisericile Maramureșului*, București, 1909.
- ⁸ Mihai Dăncuș, *Documente epigrafice în arhitectura țărănească din Maramureș*, ziarul "Pentru Socialism", 17 mai, 1980, Baia Mare, vezi și *Zona etnografică Maramureș*, București, 1986, p. 107-122.
- ⁹ D. Șerbu, *Manuscrisul românesc din "Codicele de la Jeud"*, mărturie documentară a vechimii limbii române, în "Tribuna", XXI, nr. 8 și nr. 9.
- ¹⁰ Dumitru Pop, *Folcloristica Maramureșului*, București, 1970, p. 12, vezi aici notele și bibliografia aferentă.
- ¹¹ Idem, p. 13-20.
- ¹² Ion Breazu, *Versuri populare în manuscrise ardeleni vechi*, în "Anuarul Arhivei de folclor", V (1939), p. 79-110.
- ¹³ Dumitru Pop, op. cit., p. 26.
- ¹⁴ Textul este publicat de Ion Breazu în *Versuri populare în manuscrise ardeleni vechi*, în Anuarul Arhivei de folclor, V, 1939, p. 79-110, citatul în întregime, inclusiv "versurile" la Dumitru Pop, *Folcloristica Maramureșului*, Ed. Minerva, București, 1970, p. 13-16.
- ¹⁵ Cuvântul "răspunde" în tot Maramureșului și are sensul de "a mulțumi"; Dumitru Pop explică termenul și consideră că aria este mai largă: Transilvania; exemplifică cu ținutul Băii Mari, com. Lucăcesti – în acest sens citează lucrarea lui Traian Gherman, *Tovărășiiile de Crăciun ale feciorilor români din Ardeal*, în Anuarul Arhivei de folclor, V, 1939, p. 66.
- ¹⁶ Idem
- ¹⁷ Ibidem
- ¹⁸ Din păcate nu îl putem compara în întregime deoarece nu am avut acces decât la fragmentele publicate de prof. Dumitru Pop, op. cit., p. 15-16.
- ¹⁹ Termenul "văjit" se mai găsește în repertoriul actual al graiului maramureșean și are sensul de "potrivit"; "a se văji" – "a se potrivi", "se văjește" – "se potrivește".
- ²⁰ Vezi Anexa ... unde este citat integral "versul" pe trei pagini dactilografiate. Frecvent vom găsi în tot manuscrisul referiri la termenul "boier" cu derivele lui. În Maramureș, familiile nobile predominau și comunitățile sătești (vezi capitolul Cadrul dezvoltării sociale – Aspekte ale istoriei zonei). Adunările Compozitorilor consemnează ca formulă de adresare prin discurs "cinstiți boieri Dumneavoastră" !!!.
- ²¹ Versul "Sufletești cinstiți părinți" consemnează și atestă rudenia de nașie ce se stabilește între fin și nașă și care se va păstra pe toată viața.
- ²² Iată că Moașa este "rânduită" de Cristos, deci ea are har atunci când în situații speciale "botează" copilul.
- ²³ În zona etnografică Maramureș pentru copil este consacrat termenul de "cocon", "cocoană"; și de aici rangul nobiliar.
- ²⁴ Interesant de remarcat exactitatea termenilor folosiți în texte și forma de grafie identică – "să custați".
- ²⁵ Iată că aici la textul lui Koman în loc de "meseni de frunte" cum apare la Dunca Onuț, vom găsi "Tot la moașa cea de frunte" care așa cum am văzut "Pentru munca săvârșită" este de "Cristos rânduită" adică "îndreptățită; rânduluită" și astăzi are semnificația de "împoternicită" și "îndreptățită".
- ²⁶ În anul 1992 apare volumul cu lucrările simpozionului (tipărit la editura ȘTIINTĂ din Chișinău). Sub titlul "Vestigii de cultură și civilizație populară românească – consemnate într-un manuscris maramureșean inedit din sec. al XVIII-lea" (p. 158-165) am prezentat acest caiet manuscris cu câteva considerații de ordin istoric și filologic.
- ²⁷ Ion Bârlea, *Însemnări din bisericile Maramureșului*, București, 1909, p. 74, apud Dumitru Pop, op. cit., p. 16.
- ²⁸ Ion Bârlea, op. cit., p. 75, apud Dumitru Pop, *Folcloristica Maramureșului*, p. 17
- ²⁹ Vezi Anexa ... Cu fotocopia textului după original și transliterarea cu alfabetul latin.
- ³⁰ Ion Bârlea, op. cit., p. 76-77.
- ³¹ "Ieraș" – unitate administrativ-teritorială echivalentă cu "plasa".
- ³² Ion Bârlea, op. cit., p. 75-80, apud Dumitru Pop, op. cit., p. 19-20.
- ³³ Ioan Mihalyi de Apșa, *Diplome maramureșene din secolele XIV-XV*, Sighet, 1900, p. 370.

*Luai pe măciucoasa
și prinsăi pe flocoasa*

Si făcui jup! cu măciucoasa.

(Restul și boii)